WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 18 grudnia 2008 r. *

W sprawie C-384/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Verwaltungsgerichtshof (Austria) postanowieniem z dnia 31 lipca 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 sierpnia 2007 r., w postępowaniu

Wienstrom GmbH

przeciwko

Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, J.C. Bonichot, J. Makarczyk, L. Bay Larsen (sprawozdawca) i C. Toader, sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: J. Mazák,
sekretarz: K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 23 października 2008 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Wienstrom GmbH przez H.R. Laurera, Rechtsanwalt,

— w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez K. Grossa oraz B. Martenczuka, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Urzędu Nadzoru EFTA przez B. Alterskjæra oraz N. Fengera, jak również przez L. Young, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE.

2 Wniosek ten złożony został w ramach sporu między Wienstrom GmbH (zwaną dalej „Wienstrom") a Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit (federalnym ministrem gospodarki i pracy, zwanym dalej „organem pozwanym"), którego przedmiotem jest wysokość pomocy, jaka ma zostać przyznana Wienstrom na mocy Ökostromgesetz (ustawy o ekologicznej energii elektrycznej, zwanej dalej „ÖG").

Ramy prawne

Działanie pomocowe

3 ÖG reguluje wspieranie elektrociepłowni w Austrii.

4 Pierwsza wersja tej ustawy (BGBl. I, 149/2002, zwana dalej „starą wersją ÖG") weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r. W dniu 2 października 2006 r. zastąpiła ją nowa wersja (BGBl. I, 105/2006, zwana dalej „nową wersją ÖG").

5 W celu wspierania produkcji energii przez elektrociepłownie pod pewnymi warunkami przyznawany jest zwrot kosztów koniecznych do utrzymania eksploatacji. W odniesieniu do lat 2003 i 2004 kwota tego wsparcia była ograniczona na mocy starej wersji ÖG do wysokości 1,5 centa na kWh energii elektrycznej wytworzonej w drodze kogeneracji. Począwszy od 2005 r. kwota ta jest ustalana na podstawie właściwych przepisów starej wersji ÖG przez organ pozwany, który może zmienić jej wysokość po przeprowadzeniu stosownej analizy.

6 Na przestrzeni lat, o które chodzi w postępowaniu przed sądem krajowym, środek ten finansowany był w drodze jednolitej podwyżki obejmującej całą ilość energii elektrycznej dostarczonej użytkownikom końcowym, niezależnie od faktycznego zużycia przez nich energii pochodzącej z kogeneracji. Kwota tej podwyżki przekazywana była Energie-Control GmbH — podmiotowi państwowemu odpowiedzialnemu za realizację wypłat wsparcia na rzecz elektrociepłowni.

7 W § 30d nowej wersji ÖG wprowadzono modyfikację tego środka z mocą wsteczną.

8 Przepis ten przewiduje, że za okres od dnia 1 stycznia 2003 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. dystrybutorzy energii elektrycznej, którzy importują „ekologiczną" energię elektryczną

lub energię pochodzącą z kogeneracji i sprzedają ją krajowym użytkownikom końcowym, jak również użytkownicy końcowi, którzy importują ten sam rodzaj energii na własny użytek, są uprawnieni do żądania zwrotu kwoty pomocy na energię elektryczną pochodzącą z małych elektrowni wodnych lub na jakąkolwiek inną ekologiczną energię elektryczną lub żądania zwrotu podwyżki z tytułu kogeneracji na rzecz energii pochodzącej z kogeneracji.

Decyzja Komisji

9 Po przeprowadzonej na przestrzeni 2003 r. wymianie korespondencji z władzami austriackimi Komisja Wspólnot Europejskich zarejestrowała działania podjęte w odniesieniu do elektrociepłowni jako nienotyfikowaną pomoc pod numerem NN 162/B/2003. Republika Austrii zgłosiła Komisji zmiany przewidziane w nowej wersji ÖG. Notyfikacja ta została zarejestrowana pod numerem N 317/B/2006.

10 Decyzją C(2006) 2964 wersja ostateczna z dnia 4 lipca 2006 r. (Dz.U. C 221, s. 9, zwaną dalej „decyzją Komisji") Komisja postanowiła nie wnosić zastrzeżeń wobec rzeczonego środka. Uznała bowiem, iż pomoc ta, jako zgodna ze wspólnotowymi wytycznymi dotyczącymi pomocy państwa na rzecz ochrony środowiska naturalnego (Dz.U. 2001, C 37, s. 3), jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 87 ust. 3 lit. c) WE. Komisja oceniła, że zmiana wprowadzona w nowej wersji ÖG stanowi instrument odpowiedni dla zneutralizowania ewentualnych skutków dyskryminujących dla importowanej energii elektrycznej.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

11 Wienstrom eksploatuje w Wiedniu wiele elektrociepłowni. Korzysta ona ze wsparcia udzielanego na mocy ÖG.

12 Spółka ta kwestionuje dwie decyzje wydane przez organ pozwany odpowiednio w dniach 11 października 2004 r. (zwaną dalej „pierwszą z zaskarżonych decyzji") oraz 7 grudnia 2006 r. (zwaną dalej „drugą z zaskarżonych decyzji").

13 Pierwsza z zaskarżonych decyzji wskazywała kwotę 37 335 602,20 EUR jako pomoc na rok 2003 przyznaną Wienstrom na rzecz trzech elektrociepłowni. Jako że wypłacone zostały zaliczki w wysokości 44 551 514,75 EUR, decyzja ta wskazuje, że zwrotowi przez tę spółkę podlega różnica, czyli kwota 7 215 912,55 EUR.

14 Druga z zaskarżonych decyzji dotyczy pomocy przyznanej Wienstrom na rok 2005 na rzecz określonej zmodernizowanej elektrociepłowni. Była ona poprzedzona decyzją z dnia 8 marca 2006 r., w której ustalono kwotę pomocy w sposób tymczasowy i na podstawie której w dniu 14 marca 2006 r. wypłacona została zaliczka w kwocie 5 408 159 EUR. W drugiej z zaskarżonych decyzji ustalono definitywnie wysokość

przyznanej pomocy na 5 688 703,47 EUR i nakazano wypłatę pozostałej kwoty 280 544,47 EUR, mając na względzie wypłaconą wcześniej zaliczkę. Wienstrom utrzymuje, iż należna kwota wynosi 8 487 228,00 EUR.

15 Sąd krajowy stoi na stanowisku, że decyzja Komisji dotyczy wyłącznie nowej wersji ÖG, oraz że nie została wydana żadna wyraźna decyzja negatywna, która dotyczyłaby starej wersji ÖG.

16 Zwraca on uwagę, iż pierwsza z zaskarżonych decyzji stanowi wprowadzenie w życie pomocy przed wydaniem decyzji Komisji.

17 Sąd ten uważa, iż druga z zaskarżonych decyzji, wydana później niż decyzja Komisji, odnosi się do wprowadzenia w życie pomocy, lecz że wprowadzanie w życie tej pomocy zostało zapoczątkowane wcześniej, wraz z wejściem w życie starej wersji ÖG, na mocy której Republika Austrii zobowiązała się do wypłaty pomocy na rok 2005.

18 W szczególności w świetle wyroku z dnia 21 października 2003 r. w sprawach połączonych C-261/01 i C-262/01 Van Calster i in., Rec. s. I-12249 sąd krajowy zadaje sobie pytanie co do zasięgu w zawisłym przed nim sporze zakazu wprowadzenia w życie wyrażonego w art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE.

19 W tych okolicznościach sąd krajowy postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy uwzględnienie art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE implikuje, że sąd krajowy musi odmówić przyznania dalszych świadczeń pomocowych beneficjentowi pomocy, który jest do nich w zasadzie uprawniony na podstawie prawa krajowego, z powodu zakazu wprowadzenia w życie przewidzianego w tym postanowieniu, chociaż z jednej strony Komisja żałowała z pewnością, iż nie dokonano notyfikacji pomocy, niemniej nie wydała decyzji negatywnej w rozumieniu art. 4 ust. 2 ani nie podjęła działań zgodnie z art. 14 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. [ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [88 WE] (Dz.U. L 83, s. 1)], zaś z drugiej strony naruszenie praw osób trzecich nie jest udokumentowane?

2) Czy zakaz wprowadzenia w życie przewidziany w art. 88 ust. 3 WE stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisu ustawy krajowej, gdy stosowanie opiera się na nowej wersji tej ustawy, której zgodność ze wspólnym rynkiem została stwierdzona przez Komisję, chociaż z jednej strony dany środek dotyczy okresów poprzedzających tę nową wersję i zmiany decydujące dla oświadczenia o zgodności ze wspólnym rynkiem nie miały jeszcze zastosowania do tego okresu, zaś z drugiej strony naruszenie praw osób trzecich nie jest udokumentowane?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

20 Na wstępie należy stwierdzić, że decyzja Komisji nie dotyczy jedynie nowej wersji ÖG. Decyzja ta obejmuje obie wersje ÖG, gdyż ocena Komisji odnosi się do ÖG w zmienionej wersji obowiązującej w dacie jej badania. W części decyzji zatytułowanej „Przedmiot” wymienione zostały bowiem wyraźnie oba postępowania NN 162/B/2003 i N 317/B/2006. Ponadto w pkt 7 decyzji wskazano, że dokonane w niej opis i ocena opierają się zarówno na przepisach obowiązujących od dnia 1 stycznia 2003 r., jak również na przepisach, które obowiązują od dnia wejścia w życie nowej ustawy.

Co więcej, komunikat w Dzienniku Urzędowym wskazuje datę 1 stycznia 2003 r. jako początek okresu realizacji działania pomocowego, wobec którego nie zostały podniesione żadne zastrzeżenia.

21 Należy także stwierdzić, iż przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym jest ustalenie kwot pomocy, jakie rzeczywiście były należne w ramach omawianego tu działania pomocowego, w odniesieniu do dwóch wskazanych okresów.

22 Należy wreszcie zauważyć, że mimo iż pierwsza z decyzji zaskarżonych w postępowaniu przed sądem krajowym była wcześniejsza od decyzji Komisji, zaś druga z nich — późniejsza, obydwa pytania postawione przez sąd krajowy odnoszą się do tej samej sytuacji prawnej, czyli w obydwu przypadkach do wprowadzenia w życie pomocy, które nastąpiło przed wydaniem pozytywnej decyzji Komisji. Druga z zaskarżonych decyzji została bowiem wydana w następstwie decyzji władz austriackich z dnia 8 marca 2006 r., która, wobec zawartego w niej ustalenia tymczasowej kwoty należnej pomocy i nakazu wypłaty zaliczki, stanowiła początek wprowadzenia w życie działania pomocowego przypadający przed wydaniem decyzji Komisji.

23 Mając na względzie powyższe stwierdzenia i uwagi wstępne, obydwa pytania prejudycjalne należy przeanalizować łącznie.

24 W pytaniach tych sąd krajowy zmierza w istocie do wyjaśnienia, czy przewidziany w art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE zakaz wprowadzania w życie pomocy państwa zobowiązuje sąd krajowy, w okolicznościach takich jak te zachodzące w postępowaniu przed tym sądem, do oddalenia żądania beneficjenta pomocy państwa związanego z kwotą tej pomocy, która była należna za okres poprzedzający wydanie decyzji Komisji uznającej zgodność tej pomocy ze wspólnym rynkiem.

25 W tym względzie należy zwrócić uwagę, że pozytywna decyzja Komisji kładzie kres zakazowi wcześniejszego wprowadzania w życie pomocy.

26 W przypadku gdy projekt pomocy został należycie zgłoszony Komisji i nie został wprowadzony w życie przed wydaniem tej decyzji, może on zostać wprowadzony w życie począwszy od jej wydania, również — w stosownym przypadku — w odniesieniu do okresu wcześniejszego, jaki objęty był działaniem uznanym za zgodne ze wspólnym rynkiem.

27 W sytuacji gdy na rzecz beneficjenta przyznana została pomoc z naruszeniem art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE, sąd krajowy, na wniosek innego podmiotu, może — nawet po wydaniu przez Komisję decyzji pozytywnej — stanąć przed koniecznością rozstrzygnięcia w przedmiocie ważności aktów wykonawczych oraz odzyskania przyznanego wsparcia finansowego.

28 Z wyroku z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie C-199/06 CELF i ministre de la Culture et de la Communication, Zb.Orz. s. I-469, pkt 46, zwanego dalej „wyrokiem w sprawie CELF", wynika, że w takim przypadku prawo wspólnotowe nakazuje sądowi krajowemu zarządzenie właściwych środków w celu rzeczywistego usunięcia skutków tej bezprawności, lecz nawet w braku nadzwyczajnych okoliczności prawo wspólnotowe nie nakłada na sąd krajowy obowiązku całkowitego odzyskania bezprawnie przyznanej pomocy.

29 W takim samym przypadku, na podstawie prawa wspólnotowego, sąd krajowy ma obowiązek nakazać beneficjentowi pomocy zapłatę odsetek za okres, w jakim

utrzymywała się ta sytuacja bezprawności. Na podstawie prawa krajowego sąd ten może w danym przypadku nakazać ponadto zwrot bezprawnie przyznanej pomocy bez uszczerbku dla prawa państwa członkowskiego do późniejszego ponownego wprowadzenia jej w życie. Sąd krajowy może również stanąć przed koniecznością uwzględnienia żądań odszkodowawczych z tytułu szkody poniesionej wskutek bezprawnego charakteru pomocy (wyrok w sprawie CELF, pkt 52 i 53).

30 Wydaje się zatem, że w przypadku niezgodnego z prawem wprowadzenia w życie pomocy, po którym nastąpiło wydanie pozytywnej decyzji Komisji, prawo wspólnotowe nie stoi na przeszkodzie temu, aby beneficjent z jednej strony mógł domagać się wypłaty pomocy należnej w przyszłości, a z drugiej strony, by mógł on zachować do swej dyspozycji pomoc przyznaną przed wydaniem decyzji pozytywnej, z zastrzeżeniem konsekwencji, jakie mogą zostać wyciągnięte ze względu na niezgodność z prawem przedwcześnie wypłaconej pomocy, w warunkach określonych w wyroku w sprawie CELF.

31 Kryterium wskazującym na istnienie po stronie beneficjenta możliwości otrzymania, w odniesieniu do okresu poprzedzającego wydanie decyzji pozytywnej, wypłaty pomocy bądź zachowania do swej dyspozycji pomocy już wypłaconej jest zatem stwierdzenie przez Komisję zgodności takiej pomocy ze wspólnym rynkiem.

32 Prawo wspólnotowe nie stoi zatem na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy wydał rozstrzygnięcie w sporze takim jak omawiany w niniejszej sprawie, w którym beneficjent pomocy występuje przeciwko władzom krajowym i w którym kwestionowana jest wysokość należnej pomocy, nie zaś jej zasadność.

33 Orzeczenie wydane przez sąd krajowy kładzie kres temu sporowi, zbliżając rozpatrywaną sytuację do tej, która stanowiła przedmiot analizy w wyroku w sprawie CELF, gdzie pomoc została przedwcześnie wprowadzona w życie, zaś jej wysokość nie została zakwestionowana.

34 Orzeczenie takie pozwala nadto na zastosowanie zasad ustanowionych we wspomnianym wyroku przy dokonywaniu wykładni art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE.

35 Ta analiza nie pozostaje w sprzeczności z ww. wyrokiem w sprawach połączonych Van Calster i in., nad którego zasięgiem zastanawia się sąd krajowy.

36 Wyrok ten nie odnosi się do sytuacji beneficjentów pomocy, lecz do sytuacji podmiotów objętych z mocą wsteczną obowiązkiem uiszczenia składek służących konkretnie finansowaniu systemu pomocy, a w rezultacie uznanych za stanowiące integralną część tego systemu. W postępowaniach przed sądem krajowym, które doprowadziły do wydania tego wyroku, składki te były pobierane w ramach wcześniejszego systemu pomocy uznanego za niezgodny ze wspólnym rynkiem, zanim Komisja wydała pozytywną decyzję w sprawie nowego systemu pomocy zastępującego ten pierwszy i przewidującego pobieranie składek z mocą wsteczną, jak również potrącanie tych ostatnich ze składkami faktycznie pobranymi w ramach wcześniejszego systemu pomocy.

37 Trybunał orzekł w swym wyroku, że art. 93 ust. 3 traktatu WE (obecnie art. 88 ust. 3 WE) sprzeciwia się, w okolicznościach takich jak zachodzące w sprawach

rozpatrywanych przed sądem krajowym, pobieraniu składek nałożonych z mocą wsteczną w odniesieniu do okresu poprzedzającego datę wydania decyzji pozytywnej Komisji.

38 Czyniąc tak, Trybunał uznał jedynie, iż z punktu widzenia osoby trzeciej, która uważa, że poniosła ciężar finansowy przed wydaniem pozytywnej decyzji Komisji, jedynym środkiem umożliwiającym usunięcie w stosunku do niej skutków bezprawnego wprowadzenia w życie działania pomocowego jest doprowadzenie do zwrotu tego obciążenia.

39 Na przedstawione pytania należy więc udzielić odpowiedzi, że przewidziany w art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE zakaz wprowadzania w życie pomocy państwa nie zobowiązuje sądu krajowego, w okolicznościach takich jak te zachodzące w postępowaniu przed tym sądem, do oddalenia żądania beneficjenta pomocy państwa związanego z kwotą tej pomocy, która była należna za okres poprzedzający wydanie decyzji Komisji uznającej zgodność tej pomocy ze wspólnym rynkiem.

W przedmiocie kosztów

40 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Przewidziany w art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE zakaz wprowadzania w życie pomocy państwa nie zobowiązuje sądu krajowego, w okolicznościach takich jak te zachodzące w postępowaniu przed tym sądem, do oddalenia żądania beneficjenta pomocy państwa związanego z kwotą tej pomocy, która była należna za okres poprzedzający wydanie decyzji Komisji Wspólnot Europejskich uznającej zgodność tej pomocy ze wspólnym rynkiem.

Podpisy